
**EKREM ZEKİ ÜN'ÜN FLÜT VE PİYANO ESERİ YUNUS'UN
MEZARINDA**

*YUNUSUN MEZARINDA OF EKREM ZEKİ ÜN'S PIECE FOR FLUTE
AND PIANO*

Çisem ÖNVER ZAFER*

*Geliş Tarihi: 20.08.2017
(Received)*

*Kabul Tarihi: 13.11.2017
(Accepted)*

ÖZ: Bu çalışma, önemli Türk bestecilerimizden olan Ekrem Zeki Ün'ün hayatı ve besteciliği hakkında bilgi vermektedir. Besteciliğinin yanı sıra, keman virtüözü ve orkestra şefi Ün'ün aynı zamanda eğitimci olarak müziğe katkılarında bahsedilmiştir. Ekrem Zeki Ün, solo enstrüman, oda müziği, orkestra, şan ve koro için birçok eser yazmıştır. Flüt için ise konçerto, flüt ve piyano sonatı, flüt ve yaylılar için Rapsodi, flüt ve piyano için Yunus'un Mezarında isimli eserleri bestelemiştir. Empresyonist Dönem Fransız bestecilerinden ve Anadolu motiflerinden etkilenmiştir. 1955 sonrasında tamamen kendi kimliğini yansıtan olgunluk dönemi eserlerini vermiştir. Bu çalışmada Ekrem Zeki Ün'ün flüt ve piyano için yazmış olduğu "Yunus'un Mezarında" isimli eseri incelenmiş ve icra yönünden kolaylaştırıcı çalışmalar sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ekrem Zeki Ün, flüt, müzik

ABSTRACT: This study gives information about the life and composition of Ekrem Zeki Ün who is one of our important Turkish composers. In addition to composing, violin virtuoso and orchestra conductor Ün's musical contributions as an educator are also mentioned. Ekrem Zeki Ün has composed many works for solo instrument, chamber music, orchestra, singing and choir. For the flute, he composed Concerto, Sonate (for flute and piano), Rhapsody (for flute and chamber orchestra) and Yunus'un Mezarında (for the flute and piano). He has been inspired by Impressionist period French composers and Anatolian motifs. After 1955, he gave his works of maturity which completely reflect his own identity. In this work, the book titled "Yunus'un Mezarında" composed by Ekrem Zeki Ün for the flute and the piano was examined and facilitation exercises were presented in terms of executive.

Keywords: Ekrem Zeki Ün, flute, music

* Araş. Gör., Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, cisemonverzafer@trakya.edu.tr

GİRİŞ

Ekrem Zeki Ün 23 Kasım 1910 tarihinde İstanbul’ da doğmuş ve 24 Mart 1987 tarihinde Dublin, İrlanda’ da vefat etmiş ünlü Türk bestecisidir.

Her zaman eğitimde evrenselleşmeyi savunan ÜN, tek sesli müzikle, çok sesli müzik arasında bağ kurarak, çoksesli ve yurtdışında ses getirecek yapıtlar üzerinde çalışmıştır. Eserlerinde Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği’nden yararlanan, aynı zamanda klasik biçimlere bağlı kalarak kendine özgü bir anlatım peşinde koşan bir bestecimizdir.

İNCELEME

Ekrem Zeki Ün’ün Hayatı

İstiklal Marşı’nın bestecisi ve Mızıka-yı Hümayun’ un şefi Osman Zeki Üngör’ ün (1880-1958) oğludur. İlk keman derslerini babasından almıştır. 14 yaşındayken devlet bursuyla Paris’e gönderilerek, Ecole Normale de Musique’ de altı yıl eğitim almıştır. Line Talluel, Marcel Chailley ve Jacques Thibaund ile keman, L. Laurant ve Alexander Cellier ile armoni çalışmıştır. Paris’teki son iki yılında ise Georges Dandolet’ ten kompozisyon dersleri almıştır. 1924 – 1930 yılları arasındaki Paris eğitiminden sonra babasının müdürlük yaptığı Ankara Öğretmen Okulu’nda keman öğretmenliği olmuş, Riyaset – i Cumhur Orkestrası’nın(Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) kemancıları arasına katılmış ve sonrasında burada 1. Kemancı olarak orkestradaki yerini almıştır.1934 yılında İstanbul’a yerleşerek öğretmenliğini sürdürmüş, 1938’de piyanist Verda Ün ile evlenmiştir.

1945 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarı’nda keman ve viyola öğretmenliğine getirilmiş ve konservatuar öğrenci orkestrasını yönetmeye başlamıştır. Ayrıca bu öğrenci orkestrasıyla İstanbul’daki liseler ve kültür merkezlerinde konserler vererek halka, özellikle de gençlere müziği sevdirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca İstanbul Şehir Orkestrasını da konuk şef olarak yönetmiş, Cemal Reşit Rey’in çalışmalarına destek olmuştur.

1969’da İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü’ne atanmıştır. 1971 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarı’ndan emekli olmuş, 1975’te ise yaş sınırı nedeniyle Atatürk Eğitim Enstitüsü’ndeki görevinden ayrılmıştır. 1985 yılına kadar bestelemeyi bırakmayan Ekrem Zeki Ün, 24 Mart 1987’de tedavi gördüğü İrlanda’nın Dublin kentinde hayata veda etmiştir.

Besteciliğe Paris’teki öğrencilik yıllarında başlayan Ekrem Zeki Ün, Empresyonist Dönem Fransız bestecileri, Debussy ve Fauré’ nin etkisinde kalmıştır. Daha sonra Henri Bergson ’un felsefesine yakınlık göstermiş, 1934 yılından sonra ise makamsal müziğimizden yararlanmıştır. 1934-54 yılları arasında, daha çok halk ezgilerinden aldığı tema ve motifler üzerinde çalışarak

kendi müzik dilini aramıştır. Daha sonraki dönemde, doğrudan halk müziğinden alınmış olmasa da, halk melodilerinin atmosferini yaratan, doğu gizemciliğinden, özellikle de İslam tasavvufundan etkiler taşıyan yapıtlar bestelemiştir. Besteciliğinin son dönemi kabul edilen 1965 sonrası yapıtlarında ise “doğu mistisizmi” ne özgün bir yaklaşım dikkatimizi çekmektedir.

Yapıtlarını sürekli bir arayışın ürünleri olarak veren Ün, bestelediği her yeni yapıtında kendini yenilemeyi öngörerek önceki yaratılarını beğenmediğini açıklamış, özeleştirel yaklaşımdan güç almıştır.¹

Ekrem Zeki Ün’ün Müziği ve Eserleri

Ekrem Zeki Ün, yazdığı her yeni yapıtta kendini yenilemeyi, yeni renkler aramayı ilke haline getirmiştir. Çalışmaları modal ve poliritmik doku içermektedir. Besteleri üç evrede incelenebilir.

a) 1924-1934 yılları arasındaki dönem: Öğrencilik yıllarıyla başlayan ve Fransız izlenimcilerinin etkisini taşıyan dönemdir.

b) 1934-1954 yılları arasındaki dönem: Makamsal müzik ve Anadolu türkülerinden etkilendiği ve kendi deyişiyle “kendi müzik dilini aradığı” dönemdir.

c) 1955 -1987 yılları arasındaki dönem: Kendine özgü bir müzik dili geliştirdiği, hiçbir halk motifini doğrudan kullanmadığı, tasavvuf felsefesinin etkisinde kaldığı olgunluk dönemidir.²

Ekrem Zeki Ün’ün “eğitimci” yönü çok önemlidir. Sadece konservatuarda değil, İstanbul’daki öğretmen okulunda, hatta ortaokul ve liselerde eğitimci olarak çalışmıştır. Onun eğitimci anlayışı “uluslararası düzey” i Türkiye’de benimsetmeye yöneliktir. Bu görüşünü yaygınlaştırmak amacıyla eğitsel amaçlı çok sayıda kitap yazmıştır.

Ün’ün başlıca eserleri şunlardır:

ORKESTRA ESERLERİ

- 1) “Yurdum”, senfonik şiir, 1955.
- 2) “Rapsodi”, viyolonsel ve orkestra için, 1956.
- 3) “Suit”, solo obua, timpani ve yaylılar için, 1969.
- 4) “Rapsodi”, flüt ve yaylılar için, 1972.
- 5) “Beyaz Geceler”, timpani ve yaylılar için, 1976.

¹ Ekrem Zeki Ün’ün Hayatı ve Eserleri, <http://www.ansiklopedi.biz/biyografi/ekrem-zeki-un-hayati-ve-eserleri>

² Evin İlyasoğlu, *Çağdaş Türk Bestecileri*, Pan Yayıncılık, 1998, s. 67-68

KONÇERTOLARI

- 1) “Piyano Konçertosu No:1”, 1955.
- 2) “İngiliz Kornosu için Konçerto”, yaylılar orkestrası için, 1956.
- 3) “Keman Konçertosu”, 1961 – 1981.
- 4) “Flüt Konçertosu”, yaylılar orkestrası için, 1975.
- 5) “Piyano Konçertosu No:2”, 1976.

ODA MÜZİĞİ ESERLERİ

- 1) “Yunus’un Mezarında”, flüt ve piyano için, 1933.
- 2) “Ülkem”, viyolonsel ve piyano için, 1933.
- 3) “Andante”, solo keman ve yaylılar dördlüsü için, 1933.
- 4) “Türk Dördülü” yaylılar dördlüsü, 1934
- 5) “Yaylılar Dördlüsü No: 2”, 1935.
- 6) “Yaylılar Dördlüsü No: 3”, 1937.
- 7) “İki Keman için Parçalar”, 1951.
- 8) “Trio”, yaylılar için, 1952.
- 9) “Obualı Kuartet”, 1954.
- 10) “Duo”, iki keman için, 1959.
- 11) “Sonat”, keman ve piyano için, 1963.
- 12) “Balkan Havaları”, yaylılar dördlüsü için, 1964.
- 13) “Oynak”, yaylılar dördlüsü için.
- 14) “Sonat”, obua ve piyano için, 1971.
- 15) “Söyleşi”, obua ve klarnet için, 1977.
- 16) “Sonatin”, obua ve piyano için, 1973.
- 17) “Trio”, obua, klarnet ve piyano için, 1979.
- 18) “Sözsüz Türkü”, viyolonsel ve piyano için, 1980.
- 19) “Bağdaşmazlık”, iki gitar için, 1982.
- 20) “Duo”, keman ve viyola için, 1985.

ŞAN VE PİYANO ESERLERİ

- 1) “La flüte de Jade”, 1928.
- 2) “Les Chanson de Bilitis”, 1928.
- 3) “Kel Emin Türküsü”, 1932.
- 4) “Yosmanın Türküsü”, 1932.
- 5) “Zile Türküsü”, 1933.
- 6) “İki Melodi”, 1934.
- 7) “Ses ve Piyano için Üç Parça”, 1963.
- 8) “Üç Nefes”, 1970.
- 9) “Kozanoğlu, Koroğlu, Dadaloğlu”, 1970.

KORO ESERLERİ

- 1) “Manastır Türküsü”, 1959.
- 2) “Asya’dan Geliş ve Aydın Türküsü”, 1971.
- 3) “Ölüm için Ağıt”, koro, yaylılar ve vurmali çalgılar için, 1971.
- 4) “Dağlar”, 1979.

PİYANO ESERLERİ

- 1) “Duyuş”, 1934.
- 2) “İki Pişano Parçası”, 1934.
- 3) “Sonat”, 1956.
- 4) “İlkel Duyuş”, 1959.
- 5) “Prelüd”, 1959.
- 6) “Pişano için Küçük Parçalar”, 1960.
- 7) “Doğaç, Güzelleme, Yiğitleme”, 1962.
- 8) “Köçekçe”, 1962.
- 9) “Kaşık Havası”, 1970.
- 10) “Çocuklar için”, 1970.
- 11) “Alp Ertunga”, 1972.

SOLO ÇALGI ESERLERİ

- 1) “Fuga”, Tartini’den düzenleme, keman için, 1934.
- 2) “Tema ve Çeşitlemeler”, keman için, 1970.
- 3) “Yudumluk”, keman için, 1972.
- 4) “Sonatin”, klavsen için, 1976.
- 5) “Ardış”, klavsen için, 1978.
- 6) “Prelüd”, gitar için, 1982³

KİTAPLARI

1)1951’de Tahir Sevenay ile birlikte “Okullarda Güzel Müzik” adlı kitabını yayınlanmıştır.

2)1958’de yine Tahir Sevenay ile birlikte “Ortaokullarda Müzik” adlı ikinci kitabı yayımlanmıştır ve bu kitap Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda ders kitabı olarak okutulmuştur.

3)1960’da koro için seslendirdiği türküler ile marşları bir araya toplayarak, “Marşlar-Türküleri” yayımlanmıştır.

³ Ekrem Zeki Ün Kimdir, www.kimkimdir.net

4) "Piyano için Küçük Parçalar" ile "Çocuklar İçin" adlı piyano yapıtları, eğitsel amaç güttüğünden yalın, ezgisel ve kolay anlaşılabilir bir müzik dili içermektedir.

5) 1962 Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayı ile "İlkokullarda Müzik" adlı kitabını yayımlamıştır.

6) 1965'te "Gençlik İçin Çoksesli Türküler" ve "Liselerde Müzik" isimli kitabı yayımlanmıştır.⁴

Ekrem Zeki Ün'ün Yunus'un Mezarında İsimli Eserinin İncelenmesi

Ekrem Zeki Ün 1933 yılında flüt ve piyano için, si minör tonunda belirli bir forma bağlı kalmayan "Yunus'un Mezarında" isimli eserini bestelemiştir. Bu beste Türkiye'de en çok icra edilen bestesi olarak kabul edilir. Yunus Emre'den esinlenerek yazdığı eser lirik yapıdadır ve ağrıya benzetilebilir.

Süsleme notaları ve sus işaretleriyle zenginleştirdiği ilk kısımda "ad libitum" yani icracıyı serbest bırakan bir bölüm yazmıştır. İlk sayfada fermatolu notalar ve sus işaretleriyle bolca çarpma işareti kullanmıştır.

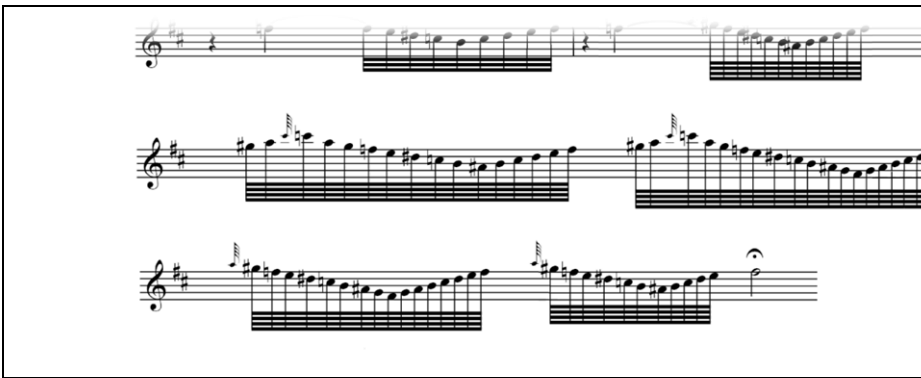
Örnek 1.

Besteci eseri daha önce de belirttiğimiz gibi si minör tonunda yazmış ve eser içerisinde ton değişimi gerçekleştirilmemiş ancak değiştirici sesler kullanarak modülasyon hissi vermek istemiştir. Eserin 2. sayfasında $\frac{3}{4}$ lük ölçüde olan lento

⁴ Ayşen Bulut Pancarcı, "Kemal Sünder Flüt ve Piyano için Sonatin op.18; Ekrem Zeki Ün Flüt ve Piyano İçin Sonat; Ekrem Zeki Ün Yunus'un Mezarında İsimli Yüksek Lisans Tezi" s. 10

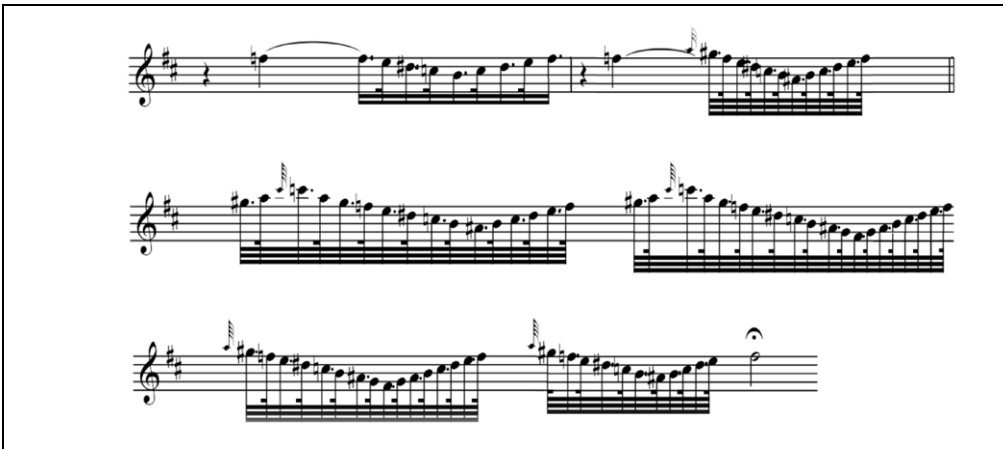
kesit uzun notalar ve değiştirici işaretlerle adeta ağıt havasında, kederli bir şekilde devam eder. Besteci bu kesitte kromatik seslerden yararlanarak inici ve çıkıcı dizilerden oluşan, icracıyı zorlayıcı bir pasaj yazmıştır. Bu pasajın zorluğu, notaların doğru alınmasının yanı sıra, tartımının doğru yapılması ve seslerin tane tane duyulması yani yutulmaması gerekliliğindedir.

Örnek 2.

Yukarıdaki örnekte gördüğümüz pasajın kaliteli icrası için, la diyez sesinde sağ elin 1. parmağı kullanılmalıdır. Diziler, önce çarpma sesleri kullanılmadan 4' e bölünerek alınmalı, sonrasında ise dörtlü gruplara birer ses ilave edilerek eşitlik sağlanacak şekilde devam edilmelidir. Ayrıca dizilerdeki sesler noktalı ritimlerle çalışılarak, pasajın genelinde eşitlik elde edilebilir.

Örnek 3.

- Erol, İsmail Lütfü, Neden Klasik Müzik, Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara, 2001
- Say, Ahmet, Müzik Tarihi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994
- Say, Ahmet, Müzik Sözlüğü, Ankara, 2005
- Pamir, Leyla, Müzikte Geniş Soluklar, Boyut Kitapları 1989
- Mimaroglu, İlhan, Müzik Tarihi, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1999
- Şenürkmez, Kıvılcım Yıldız, Boran, İlke, Kültürel Tarih Işığında Çok Sesli Batı Müziği, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2007
- Bulut Pancarcı, Ayşen, Kemal Sünder Flüt ve Piyano için Sonatin op.18; Ekrem Zeki Ün Flüt ve Piyano İçin Sonat; Ekrem Zeki Ün Yunus'un Mezarında İsimli Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010
- Kurtslan, Hazan, Flüt Eğitiminde Çağdaş Türk Flüt Eserlerinin Kullanımı ve Örnek Çalışma Egzersizleri İsimli Doktora Tezi, Konya, 2010
- <http://www.ansiklopedi.biz/biyografi/ekrem-zeki-un-hayati-ve-eserleri>,
www.kimkimdir.net

